

Leg for alvor

Aktivitetsbaseret indsats på Bakkegården

Vidensnotat – Marts 2022

DE[®]
FACT
UM

Leg for alvor

Aktivitetsbaseret indsats på Bakkegården – Vidensnotat

©DEFACTUM, Region Midtjylland, marts 2022

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:
Chefkonsulent Morten Greve (morten.greve@stab.rm.dk)

Publikationen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse.

DEFACTUM
Olof Palmes Alle 15
8200 Aarhus N
E-mail: defactum@rm.dk
Hjemmeside: www.defactum.dk

Publikationen kan downloades fra www.defactum.dk

INDHOLD

1	Indledning.....	1
2	Litteraturgennemgang	1
2.1	Inkluderede publikationer.....	1
2.2	Overordnede pointer.....	2
2.3	Specifikke indsatser.....	3
3	Videnspersoninddragelse	10
3.1	Vurdering af projektets fokus og formål	11
3.2	Anbefalinger til implementering	12
3.3	Henvisninger til viden og erfaringer	15
4	Sammenfatning	16
5	Appendiks A: Litteraturgennemgang	19
5.1	Litteraturudvælgelse.....	20
6	Appendiks B: Videnspersoninddragelse.....	24

1 Indledning

Den sikrede ungeinstitution Bakkegården i Region Sjælland er specialiseret i indsats for kriminalitetstruede unge med lavt kognitivt funktionsniveau. Det er en af landets mest udsatte målgrupper, som ofte ikke profiterer af en samtalebaseret, kognitiv orienteret socialpædagogisk indsats. Bakkegården ønsker derfor at afprøve en lege- og aktivitetsbaseret indsats for målgruppen med afsæt i neuroaffektiv tilgang og med inspiration fra bl.a. den evidensbaserede behandlingsmetode Theraplay.

Et vigtigt hensyn i udviklingsprojektet er, at aktuelt bedste viden af relevans for projektet inddrages i projektarbejdet. DEFACTUM har derfor foretaget en vidensafdækning, som afrapporteres med dette notat. Notatet er baseret på to typer kildemateriale. For det første er der gennemført en systematisk søgning i tre databaser med international forskningslitteratur. For det andet har vi kontaktet og interviewet et antal videnspersoner med særlig indsigt i relevante danske erfaringer og omstændigheder. Der tænkes her på fagfolk og specialister samt praksisinteresserede forskere.

Et overblik over viden og konklusioner i notatet findes i det sammenfattende afsnit 4. I de to appendiks bagest i notatet findes uddybende information om vidensafdækningens metodiske fremgangsmåde og kildemateriale.

2 Litteraturgennemgang

Dette afsnit giver et overblik over resultatet af den systematiske forskningssøgning. Herunder hvilken litteratur af relevans for udviklingsprojektet vi kunne identificere, og hvad hovedlinjerne i forskningen er. Især sætter vi fokus på de konkrete eksempler på lege- eller aktivitetsbaseret indsats, der er repræsenteret i litteraturen.

2.1 Inkluderede publikationer

Som det fremgår af Tabel 1 nedenfor, består langt hovedparten af de identificerede studier af indsatsevalueringer eller indsatsbeskrivelser.

Tabel 1 – Publikationstyper i søgeresultatet

Publikationstype	Antal publikationer	Publikationsnummer (jf. Appendiks A)
Indsatsevaluering	16	4, 5, 11, 12, 14, 17, 20, 21, 23, 25, 26, 31, 32, 33, 34, 37
Indsatsbeskrivelse	15	2, 3, 7, 10, 13, 15, 16, 18, 19, 27, 28, 29, 35, 39, 40
Empirisk hypotesetest	4	1, 24, 36, 38
Empirisk kortlægning	1	22
Forskningsoversigt	1	6
I alt	37	-

Kategoriserer man de 16 *indsatsevalueringer* i henhold til Socialstyrelsens niveauer af effektdokumentation for sociale indsatser,¹ ses det, at hovedparten af publikationerne

¹ Se Socialstyrelsen (2017). *Vidensdeklaration. Socialstyrelsens Vidensdeklaration af sociale indsatser og metoder*. Odense: Socialstyrelsen, s. 11-13.

ligger forholdsvis lavt i hierarkiet: Otte studier vedrører før- og efter-målinger (niveau C), mens fem er efter-målinger (niveau D). De resterende tre evalueringsstudier er på niveau A (effektstudie med kontrolgruppe), herunder to kontrollerede lodtrækningsforsøg. Dertil kommer den enlige *forskningsoversigt*, som også hører til på niveau A. De 15 *indsatsbeskrivelser* er typisk udarbejdet af fagpersoner, som har været involveret i udvikling af de pågældende indsatser. Formålet er at beskrive en lovende indsats; ikke at dokumentere indsatsens konkrete effekter. Et mindre antal studier rummer *empiriske hypotesetest* – primært af hypoteser vedrørende den behandlingsmæssige betydning af relationsdannelse mellem fagpersoner og unge på tværs af kontekster.

Anskuet som helhed bidrager vores forskningssøgning primært med et indtryk af, hvordan der i de senere år internationalt er blevet arbejdet med udvikling af forskellige lege- og aktivitetsbaseret indsatser for børn og unge i døgnregi (dette uddybes nedenfor). Det relativt beskedne antal inkluderede studier indikerer, at indsatsområdet stadig er ret umodent, ligesom karakteren af de tilgængelige evalueringsstudier betyder, at vores viden om indsatsformernes effekter for de unge endnu må betegnes som forholdsvis usikker.

2.2 Overordnede pointer

Inden vi går videre til de konkrete indsatser beskrevet i litteraturen, vil vi kort fremhæve nogle pointer og konklusioner, som står centralt i litteraturen, og som, vi vurderer, kan have særlig interesse i kontekst af det aktuelle udviklingsprojekt på Bakkegården. Referencerne i det følgende er de mest centrale under det pågældende tema, men ikke de eneste, hvor temaet er behandlet.

Betydning af leg for individets udvikling

En omfattende teoretisk såvel som empirisk forskning underbygger, at leg – legende samvær og aktiviteter – har vital betydning for den enkelte individs sunde udvikling gennem forskellige livsfaser og i forskellige regi. Der er samtidig i stigende grad belæg for, at legebaseret indsats for udsatte børn og unge, individuel såvel som gruppebaseret, kan have positiv effekt (2, 6, 18, 28, 35, 37, 40).² En række bidrag til den udvalgte litteratur underbygger med andre ord rationalet bag projektet på Bakkegården.

Flere af de udvalgte bidrag søger at indkredse de egenskaber i leg og legende samvær, som er kilde til legens terapeutiske potentiale. Eksempelvis fremhæver en forfatter, at leg tilbyder den enkelte en mulighed for at komme tæt på andre og i samværet løbende 'genforhandle' forholdet mellem sig selv og den anden/de andre (40). Artiklen henviser her til den centrale psykolog Donald Winnicotts forståelse af forholdet mellem leg og terapi. Ifølge Winnicott åbner den terapeutiske leg for glæden ved at udforske nyt terræn; ved at udvide grænserne for, hvordan man kan møde og engagere sig i verden. Han opfatter legen som paradoksal i sin kerne: For at fungere forudsætter leg, at parterne accepterer legen som virkelig, nu og her, og derfor hengiver sig til den – samtidig med at denne accept kun kan gives på den rigtige måde, hvis parterne godt ved, at den *ikke* er det. Fagpersoner, som vil aktivere legens terapeutiske potentiale, skal have dette for øje. Andre forfattere betoner mere jordnært leg som *aktivitet*; som en

² Numre i parentes henviser til publikationerne fra den nummererede litteraturliste i Appendiks A.

tryk, støttende og omsorgsfuld arena, hvor man kan øve sig, træne og opbygge kompetencer – sociale, følelsesmæssige, hverdagslige osv. (6). Leg fremhæves også som en særligt god vej til at etablere varme og tillid mellem udsatte børn og unge og deres omsorgspersoner (28). Gennem legen kan en umiddelbar modstand mellem parterne overvindes, sådan at et konstruktivt, kreativt og glædesfyldt samvær kan opstå (35).

Betydning af traumatisering

Traumer som kilde til dysfunktioner og dermed traumefokuseret indsats står centralt i en lang række af de udvalgte studier (5, 12, 15, 25, 26, 28, 32, 33, 34). Diverse forfattere argumenterer for, at problematikken er underbelyst og ofte underprioriteret fra et indsats synspunkt. En vigtig pointe i denne sammenhæng er behovet for at sikre personalet på døgninstitutioner tilstrækkelige kompetencer med henblik på at forstå og agere fagligt kvalificeret i forhold til traumatiserede børn og unge (samt i det hele taget indsigt i psykiatriske problemstillinger). Det gælder bl.a. ved udvikling af lege- og aktivitetsbaseret indsats. Et studie fremhæver i denne forbindelse også risikoen for sekundær traumatisering hos fagpersoner, hvis disse ikke klædes tilstrækkeligt på til arbejdet med en målgruppe, hvor traumatisering spiller en stor rolle (20, 21).

Ophold i (lukket) institutionelt regi

Empiriske studier har vist, at ophold i døgnregi – herunder især i lukket eller på anden måde sikret regi – kan udgøre en selvstændig barriere for den enkeltes psykologiske og følelsesmæssige udvikling. Dette gælder både for voksne personer og for børn og unge. En placering i et sådant regi kan være nødvendig og velbegrundet, men indebærer et skærpet behov for en indsats med fokus på den enkeltes menneskelige udvikling især med tanke på overgangen til et selvstændigt unge- og voksenliv i egen bolig. I denne sammenhæng betoner flere betydningen af omsorgsfuld og sund relationsdannelse mellem unge og fagpersoner i det lukkede regi – og af at gøre denne til omdrejningspunktet for indsatsudvikling (1, 14, 20, 21, 23, 24, 32, 36).

Betydning af kognitive forudsætninger

Et tema af særlig relevans i denne sammenhæng er betydning og konsekvenser af uudviklet eller varigt nedsat kognitiv funktion. På den ene side peger flere forfattere på, at svage kognitive forudsætninger er en selvstændig risikofaktor i forhold til udvikling af problemskabende, udadreagerende adfærd. På den anden side nævner de, at kognitiv funktionsniveau skal medtænkes ved tilrettelæggelse og ydelse af socialfaglig behandlingsindsats (2, 6, 31). Heri ligger et belæg for udviklingsprojektets betoning af ikke-samtalebaserede måder at møde og interagere med de unge på.

2.3 Specifikke indsatser

I dette afsnit giver vi indledningsvist et overblik over de indsatser, der beskrives i de identificerede publikationer med hensyn til målgruppe, indsatstype m.m. Resten af afsnittet rummer en overordnet beskrivelse af syv kategorier af lege- eller aktivitetsbaseret indsatser, herunder med hensyn til viden om effekter for de unge.

Af Tabel 2 nedenfor fremgår det, at godt halvdelen af de identificerede studier vedrører børn og unge i døgnanbringelse. Dertil kommer fem studier med fokus på indsats for

psykiatrisk indlagte børn, adopterede udsatte børn samt uledsagede migrantbørn og -unge, hvor indsatsen også ydes i døgnregi. De fleste af de resterende publikationer vedrører dagindsatser for kriminalitetstruede eller på anden vis udsatte børn og unge.

Tabel 2 – Målgruppeafgrænsning for beskrevne indsatser m.m.

Målgruppe	Antal publikationer	Publikationsnummer (jf. Appendiks A)
Døgnanbragte børn og unge	19	2, 4, 5, 12, 13, 14, 16, 18, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 33, 34, 36, 39, 40
Kriminalitetstruede unge	3	1, 15, 17
Udsatte børn og unge	3	22, 29, 35
Psykiatrisk indlagte børn og unge	2	3, 37
Uledsagede migrantbørn og -unge	2	20, 21
Adoptererede udsatte børn	1	23
Gadebørn og -unge	1	7
Grupper af unge	1	19
Grupper af unge eller voksne	1	10
Personer med kognitive handicap	1	38
Unge med autisme	1	11
Diverse	2	6, 27
I alt	37	-

Som tidligere nævnt har søgningen haft særligt fokus på personer med nedsat kognitiv funktion. I praksis er det dog i mange tilfælde svært at afgøre, om og i hvilket omfang, det konkrete studie faktisk inkluderer denne målgruppe. Dette er gældende for 21 af 37 publikationer. I ni tilfælde fremgår det, at målgruppen er omfattet, mens det eksplicit ikke er tilfældet i syv publikationer.

Som det fremgår af tabellen nedenfor, er de mest udbredte indsatstyper i litteraturen terapiformer, som inddrager spil (herunder videospil) (ni i alt) eller baserer sig på forskellige former for aktivitetsbaseret relationsdannelse mellem fagpersoner og børn eller unge (otte studier). En del undersøgelser vedrører dog andre typer indsats, herunder især legeterapi, dramaterapi samt adventure- eller sportsterapi (se Tabel 3). Et par af de identificerede publikationer har ikke fokus på specifikke indsatser, mens en enkelt vedrører legende kompetenceudvikling for fagpersoner på døgninstitutioner for unge. 30 af de 37 publikationer omtaler en lege- eller aktivitetsbaseret dimension i forbindelse med indsats, mens det eksplicit *ikke* er tilfældet i et enkelt studie.

Tabel 3 – Indsatstyper i søgeresultatet

Indsatstype	Antal publikationer	Publikationsnummer (jf. Appendiks A)
(Video)spilterapi	9	3, 4, 13, 16, 18, 31, 32, 33, 34
Relationer som terapi	8	1, 7, 24, 25, 26, 28, 36, 38

Legeterapi	5	2, 23, 35, 37, 40
Dramaterapi	3	11, 14, 29
Sports- og adventure-terapi	3	12, 17, 27
Humor som terapi	2	10, 19
Traumefokuseret terapi	2	5, 15
Professionel kompetenceudvikling	2	20, 21
Diverse indsatser	1	6
Ikke indsatsfokus	2	22, 39
I alt	37	-

I det følgende giver vi en præsentation af de syv distinkte børn- og ungerettede indsatsstyper i Tabel 3 (de første syv rækker i tabellen) samt af den evalueringsmæssige vurdering af indsatsernes virkninger for de unge.

(Video)spilterapi

I denne kategori vedrørte hovedparten af de inkluderede studier erfaringer med brug af videospil i en terapeutisk kontekst. Overordnet konkluderer den inkluderede forskningsoversigt, at der er betydelig evidens for indsatsformens effekt i forhold til bl.a. sociale kompetencer og mental trivsel hos forskellige børn- og ungdomsgrupper (6). Nedenfor følger korte beskrivelser af de enkelte specifikke studier ordnet i forhold til niveauet af evalueringsmæssig viden om indsatsen:

En foreløbig evaluering med før-efter-måling (31) fulgt af et effektstudie i form af et kontrolleret lodtrækningsforsøg (33) vedrører begge en tilpasning af kognitiv adfærdsterapi (KAT) ved hjælp af computerspillet Dojo, som er udviklet med terapeutisk anvendelse for øje. Målet var især at justere samspillet med den unge ved brug af KAT i retning af mere aktivitet/handling og mindre tænkning. Scenen for afprøvningen var to hollandske døgninstitutioner for psykisk sårbare unge. Begge studier fandt, at indsatsen har positivt behandlingsmæssigt potentiale ift. følelsesmæssig selvregulering. Data baseret på fagpersonobservationer viste positiv effekt ved opfølgningen fire måneder efter afslutning af indsats. Det gjaldt dog ikke for ungebesvarelsene.

En indsatsevaluering efter samme model som ovenfor – før-efter-måling (32) efterfulgt af et kontrolleret lodtrækningsforsøg (34) – havde fokus på anvendelse af især computerspillet Muse sammen med en meditationsindsats for traumatiserede børn og unge på tre hollandske døgninstitutioner (både åbne og lukkede). Effektmålingen havde bl.a. fokus på stress- og angstsymptomer (selvrapporterede såvel som fysiologiske). Mereffekten af indsatsen sammenlignet med normal indsats var ikke jævn på tværs af alle evalueringsparametrene. Den overordnede konklusion på effektstudiet er dog, at meditationsindsats med brug af Muse er en både implementerbar og fagligt lovende indsats for posttraumatiserede børn og unge.

En foreløbig indsatsevaluering med efter-måling formidler resultater fra en afprøvning af én-til-én-indsats på tre døgninstitutioner i Nordirland (4). Sessionerne tog udgangspunkt i det kommercielle spil The SIMS Life Stories (forfatterne beskriver spillet som et elektronisk dukkehus) suppleret af sideløbende coaching ift. følelsesregulering fra en

pædagogisk fagperson med inspiration fra den manualbaserede ARC-metode. Evalueringen afdækkede en del implementeringsproblemer, men hovedparten af de unge var motiverede for indsatsen, og forfatterne konkluderer, at indsatsformen har udvist positivt potentiale i konteksten.

I en indsatsbeskrivelse fra en belgisk børne- og ungdomspsykiatrisk sengeafdeling refereres erfaringer med forskellige kommercielle videospil (bl.a. spil baseret på bevægelsessensoren Kinect udviklet til Microsoft Xbox) (3). Indsatsen blev ydet som ugentlige multimedieworkshops på et par timer for en lille gruppe af indlagte børn og unge med fokus på læring og samarbejde. Afdelingen har oplevet gevinster ift. motivation hos de unge samt formidling af bedre kontakt mellem fagpersoner og unge. Desuden fremhæver forfatterne et potentiale ift. at arbejde målrettet med styrkelse af bestemte former for mestring.

En indsatsbeskrivelse fra en anden børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling (ligeledes fra Belgien) vedrører erfaringer med udvikling af en indsats, som kombinerer forskellige spilformater (13). Sessionerne omfattede videospil, kortspil og rollespil. På baggrund af udviklingsforløbet vurderer forfatterne, at indsatsformen har potentiale ift. afdelingens målgruppe.

En indsatsbeskrivelse fremlægger foreløbige erfaringer med udvikling af mobilspil målrettet døgnanbragte unge med autismespektrum-diagnosen gennemgribende udviklingsforstyrrelse (GUA) (16). Afprøvningen er foretaget på en russisk døgninstitution. Forfatterne fremlægger ikke data vedrørende målopfyldelse. Projektets primære resultat er, at det viste sig muligt at udvikle to spil, som de deltagende unge var motiverede for og i vidt omfang mestrede at spille på egen hånd.

I en indsatsbeskrivelse fremlægges erfaringer fra en amerikansk døgninstitution for udsatte unge vedrørende tilpasning af det kommercielle fysiske Jenga-spil ind i en terapeutisk sammenhæng (18). Jenga går ud på at fjerne byggeklodser fra et tårn, uden at tårnet vælter. Tilpasningen af spillet, kaldet "Feeling Jenga", indebærer, at der skrives forskellige betegnelser for følelser, man kan have, på klodserne. De små tekster bruges som afsæt for dialog. Teksterne blev udformet sammen med de deltagende unge. Forfatteren vurderer, at forløbet underbygger potentialet i indsatsformen, og at denne kan videreudvikles med andre typer tekster på klodserne.

Relationer som terapi

I en indsatsevaluering med før-efter-måling er der fokus på implementering af metoden Trust-Based Relational Intervention (TBRI) på en intern skole i en døgninstitution for udsatte unge baseret i Texas, USA (25, 26). TBRI består af flere forskellige elementer, herunder såkaldte omsorgsgrupper med Theraplay-baserede aktiviteter. Sidstnævnte del af indsatsen blev ydet af døgninstitutionens pædagoger. Målet med TBRI-indsatsen er at styrke de unges mestringsstrategier i følelses- og adfærdsmæssigt udfordrende situationer. På tværs af en række parametre registrerede forfatterne (herunder udvikleren af metoden) betydelige positive virkninger af indsatsen.

En empirisk hypotesetest baseret på spørgeskemabesvarelser undersøger en antagelse om, at styrken af relationen mellem lærere og kriminalitetstruede elever i almindelige grundskoler såvel som i interne skoler på døgninstitutioner har positiv sammenhæng med psykologisk modning hos de unge (1). Forfatterne beskriver ikke den nærmere

karakter af de aktiviteter eller processer, som ligger til grund for den observerede styrke af relationen mellem lærere og unge. Data bekræfter hypotesen på visse punkter, men resultaterne er ujævne på tværs af måleområder og skoleformer. Disse fund rejser ifølge forfatterne behov for yderligere forskning på området.

En anden hypotesetest vedrører sammenhængen mellem tidlig relationsdannelse ved udsatte unges overgang til døgnanbringelse og behandlingsmæssig målopfyldelse (bl.a. ift. opbygning af resiliens og reduktion af problemskabende adfærd) (24). Datasættet omfatter godt 200 unge anbragt på portugisiske døgninstitutioner. Forfatterne konkluderer, at hypotesen bekræftes: Kvaliteten af den indledende relationsdannelse med primære fagpersoner (pædagoger og lærere) har positiv sammenhæng med resiliens og negativ sammenhæng med problemskabende adfærd. De formodede relationsopbyggende processer beskrives ikke uddybet, men bl.a. omtales betydning af samvær mellem voksne og unge i form af aktiviteter uden for institutionen.

I en tredje empirisk hypotesetest er der fokus på sammenhængen mellem relationsdannelse via mentorindsats for udsatte, døgnanbragte unge og de unges opbygning af kompetencer af formodet betydning for en vellykket overgang til livet efter anbringelsen (36). Datagrundlaget vedrører 174 16-19-årige unge med ophold på israelske døgninstitutioner m.m. Forfatterne beskriver ikke mentorindsatsens indhold uddybende, men henviser til aktivitetsbaseret læring og en funktion som rollemodel. Data viser ikke en enkel og klar sammenhæng mellem mentorrelationens målte dimensioner og de unges udvikling på diverse effektmål, men forfatterne konkluderer, at sammenhængen samlet set er stærk nok til at give støtte til effekten af en institutionsbaseret mentorindsats for målgruppe.

Den sidste hypotesetest, som indgår i den fremsøgte litteratur, belyser betydningen af personlige relationer ("personcentreret indsats") og samskabelse af aktiviteter mellem fagprofessionelle og personer med kognitive handicap (på tværs af aldersgrupper) for både arbejdsglæde og, afledt heraf, positive borgerudfald (38). Datagrundlaget er spørgeskemabesvarelser fra knapt 500 medarbejdere i et antal hollandske botilbud. Undersøgelsen underbygger frem for alt, at der er en signifikant positiv sammenhæng mellem personcentreret, samskabt indsats på den ene side og jobtrivsel og -tilfredshed på den anden side.

En indsatsbeskrivelse vedrører den ovenfor beskrevne TBRI-indsats (28). Fokus er primært på behandlingsmodellens oprindelse og indhold samt på bredden i anvendelsen af modellen. Forfatteren (som er udvikler af TBRI) refererer til egne evalueringsstudier fra 2006 og 2007, som belæg for effekten af indsatsen, men har ikke foretaget en systematisk litteraturgennemgang og refererer ikke til uafhængige studier.

I en indsatsbeskrivelse drøftes erfaringer med en opsøgende, aktivitets- og relationsbaseret indsats for gadebørn i Mexico (7). Studiet behandler primært indsatsens oprindelse, formål og indhold. Forfatterne beskriver indsatsens værdi for udsatte børn og unge, men de fremlægger ikke egentlige data vedrørende målopfyldelse.

Legeterapi

Den inkluderede forskningsoversigt konkluderer generelt, at der er betydelig evidens for effekten af leg eller legende samvær som fagligt rammesat indsatsform ift. en række

centrale resultatmål hos børn- og ungdomsgrupper (6). Fem studier referer herudover på forskellig vis til leg som specifik indsatsform.

I en indsatsevaluering med efter-måling fremlægges resultatet af et casestudie vedrørende legebaseret indsats til støtte for et britisk forældrepar og deres socialt udsatte adoptivsøn (23). Indsatsen trak bl.a. på inspiration fra den evidensbaserede metode Theraplay. Familien havde oplevet svære udfordringer i det indbyrdes samspil. Baggrunden for undersøgelsen er et afdækket behov for øget støtte til denne type adoptivforældre i Storbritannien. Konklusionen på casestudiet er, at den legebaserede indsats havde en vis gavnlig effekt i dette tilfælde, men også at en terapeutisk indsats efter denne model skal tilpasses den enkelte familie.

En anden indsatsevaluering med efter-måling drejer sig om etablering af et tværfagligt terapiteam med henblik på udvikling af legebaseret terapi. Det drejer sig konkret om en indsats leveret i form af ugentlige sessioner på en britisk lukket hospitalsafdeling for unge med traumer og udviklingsforstyrrelser (37). Indsatsen bestod i en tilpasset version af metoden Theraplay. Studiet baserer sig på en afprøvning med en lille gruppe unge og vedrører primært indsatsens implementerbarhed. Forfatterne konkluderer, at indsatsen kan implementeres med held. De foreløbige erfaringer indikerer, at den kan vise sig effektiv ift. målgruppen.

En indsatsbeskrivelse introducerer til erfaringer med forskellige former for legeterapi fra amerikanske døgnbehandlingstilbud for børn og unge, herunder især erfaringer med den evidensbaserede metode Child-Centered Play Therapy (CCPT) (2). I CCPT inddrager man forskellige former for legetøj i legesessioner, som er selvregulerede, men superviserede af fagpersoner. Forfatterne diskuterer implementeringsforhold og -udfordringer, og udpeger mangler i vores forskningsviden om nuancer i anvendelse af indsatsformen. Den generelle dokumentation for effekten af legebaseret indsats understreges dog.

En anden indsatsbeskrivelse refererer til amerikanske eksempler på legebaseret terapi ydet til børn på 3-11 år med forskellige typer adfærdsvanskeligheder (35). Forfatteren gennemgår de behandlingsmæssige effekter, som kan opnås med legebaseret indsats, og sætter disse i forhold til resiliensbegrebet. Det påpeges, at legeterapeuter typisk har haft fokus på svagheder og mangler hos barnet og i konteksten (en *deficit*-tilgang), hvor en styrke- og resiliensfokuseret tilgang vil være mere produktiv.

Sluttelig drøfter endnu en indsatsbeskrivelse, hvordan leg og legende samvær har fået en langt mere central placering i bl.a. psykoterapi over de sidste tredive år (40). Forfatteren forbinder især dette med, at psykoterapi møntet på børn og unge er gået fra at blive set som en mindre lødige kopi af psykoterapi for voksne til at blive anerkendt i egen ret. Artiklen eksemplificerer med to terapeutiske cases og drøfter legens grundlæggende væsen og karakter (se afsnit 2.2 ovenfor).

Dramaterapi

Forskningsoversigten i litteraturudvalget behandler kort teater-/dramaaktiviteter i en børn- og ungeterapeutisk sammenhæng og konkluderer, at der aktuelt kun er svag evidens for denne indsatsforms effekt (6). Den udvalgte litteratur omfatter herudover tre artikler med dette fokus, herunder to indsatsevalueringer.

En evaluering med før-efter-måling drejer sig om erfaringerne med afprøvning af en intervention betegnet SENSE Theatre i indsatsen for 12 amerikanske unge med autisme (SENSE henviser til Social Emotional NeuroScience Endocrinology Lab) (11). Afprøvningen fandt sted i forbindelse med en to-ugers sommerlejr. Formålet med indsatsformen er især at styrke de unges sociale handlestrategier og dermed deres evne til at indgå i positivt samvær med andre unge – bl.a. via deltagelse af neurotypiske unge. Data viste positiv effekt af indsatsen ift. aflæsning af ansigtsudtryk samt social opmærksomhed og kognition. Ligeledes var der en positiv fysiologisk langsigteffekt ift. de unges målte kortisol-niveau. Til gengæld sås der ikke tegn på styrket generalisering af kompetencer til nye kontekster. Forfatterne konkluderer dog, at indsatsformens potentiale samlet set bliver underbygget.

I en indsatsevaluering med efter-måling beskrives erfaringer fra en rumænsk afprøvning af en empowerment-orienteret psykodrama-indsats for seks døgnanbragte piger med særligt fokus på at forberede overgang til et voksenliv uden for institutionelt regi (14). Indsatsen omfattede ti sessioner à to timer fordelt på ti uger. Hver session bestod af opvarmning, selve det psykodramatiske gruppearbejde, følelsesmæssig bearbejdning, samt et afslutningsritual. Evalueringsdata består af kvalitative interview, og forfatterne konkluderer, at afprøvningen viste god målopfyldelse. De unge oplevede generelt en gevinst i form af nye interpersonelle kompetencer, samtidig med at deres egen og de øvrige unges attitude ændrede sig i en mere tillidsfuld, åben og konstruktiv retning.

En indsatsbeskrivelse redegør for den generelle udvikling af dramaterapi i sammenhæng med musikterapi, legeterapi osv. samt med reference til centrale psykologiske teorier vedrørende tilknytning, betydningen af legende samvær m.m. (Bowlby, Winnicott, Klein osv.) (29). Forfatteren præsenterer forskellige elementer i terapiformen (tjek-ind, tjek-ud, brug af objekter osv.).

Sports- og adventure-terapi

Det fremgår af forskningsoversigten, at der generelt er ganske stærk dokumentation for effekten af terapiformer, som er baseret på forskellige former for fysisk udfoldelse, i indsatsen for børn og unge (6). Forfatterne fremhæver i den forbindelse særligt sportsaktiviteter, udendørs-/adventure-aktiviteter og yoga m.m. Herudover indgår der tre publikationer med dette fokus i materialet.

En indsatsevaluering med et statistisk matchet kontrolgruppedesign vedrører en adventure-baseret indsats gennemført i Georgia, USA (17). Deltagerne i selve afprøvningen var 95 unge mænd, der havde begået seksuelle forbrydelser. Indsatsen, kaldet LEGACY, baserer sig bl.a. på en terapeutisk tilgang betegnet som Behavior Management through Adventure, og har de unges kropslige og sociale oplevelser i nye fysiske miljøer som omdrejningspunkt. Selve evalueringen havde primært fokus på recidiv, og data viste signifikant lavere tilbagefald til kriminalitet i indsatsgruppen sammenlignet med de 95 unge i kontrolgruppen.

I en indsatsevaluering med før-efter-måling redegøres der for udvikling og afprøvning af den sportsbaserede intervention "Do the Good" (12). Indsatsen blev ydet til 88 traumatiserede piger rekrutteret fra seks amerikanske døgninstitutioner, og omfattede konkret deltagelse i en særligt tilrettelagt basketball-turnering. Forfatterne konkluderer,

at indsatsen viste sig effektiv sammenlignet med normal indsats, både målt på adfærdsmæssige parametre og på psykisk trivsel.

En indsatsbeskrivelse præsenterer sluttelig udvikling af og erfaringer med deltagelse i surfing-aktiviteter som terapeutisk redskab i bl.a. USA og Israel (27). Artiklen refererer til eksempler på virkningsfuld anvendelse af indsatsformen, men pointerer, at der endnu ikke foreligger egentlig effektdokumentation.

Humor som terapi

De to artikler med fokus på humor som terapeutisk virkemiddel består begge i indsatsbeskrivelser relateret til klinisk praksis. Den ene vedrører humor i kontekst af ambulant psykoterapeutisk indsats og forskellige typer støttegrupper for unge og voksne (10), mens den anden baserer sig på erfaringer fra terapeutisk indsats for grupper af unge i skoleregion og i forskellige kliniske sammenhænge (19). Begge forfattere betoner først og fremmest, at humor effektivt kan give samværet større 'lethed', skabe en gruppefølelse, afvæbne spænding og modstand mellem parterne, og måske også give modvægt til den saglighed og alvor, som kan kendetegne den engagerede terapeut.

Forudsætningen for at lykkes med dette er ifølge begge forfattere på den ene side, at fagpersonen er indstillet på at give af sig selv, at blotlægge sig lidt, via den humoristiske dialog- og samværsform, og på den anden side at fagpersonen er lydhør for hvilken humoristisk form, som kan fungere med de personer, han/hun har foran sig.

Traumefokuseret terapi

En indsatsevaluering med efter-måling formidler implementeringserfaringer og behandlingsresultater fra en afprøvning af den manualbaserede metode Trauma Systems Therapy (TST) (5). Afprøvningen fandt sted i tre døgninstitutioner i tre forskellige amerikanske delstater. TST er både en klinisk behandlingsmodel og en model for faglig organisering af indsats, og forfatterne henviser til dokumentation for metodens effekt opbygget gennem adskillige effektstudier. Afprøvningen underbyggede metodens potentiale, men afdækkede også en række kritiske implementeringsfaktorer – herunder især opbygning af tilstrækkelige medarbejderkompetencer og engagement i metoden hos ledelse og personale.

En indsatsbeskrivelse vedrører til slut behovet for og udsigterne til at udvikle indsats på amerikanske sikrede institutioner for traumatiserede unge med kriminalitetsadfærd. Forfatterne betoner i den forbindelse vigtigheden af fokus på følelsesmæssig selvregulering (også med tanke på sekundær traumatisering hos personale, som er i tæt kontakt med de unge). De giver desuden en kort præsentation af dokumenterede indsatser med fokus på posttraumatisk stress (PTSD) i denne målgruppe (15).

3 Videnspersoninddragelse

I dette afsnit præsenterer vi viden, synspunkter, anbefalinger m.m., som kom frem i forbindelse med vores videnspersonkontakt. Fremgangsmåden i den forbindelse er beskrevet i afsnit 6 (Appendiks B), hvor videnspersonernes baggrund også er præsenteret i kort form.

3.1 Vurdering af projektets fokus og formål

For en overordnet betragtning var der betydelig anerkendelse af udviklingsprojektets relevans og vigtighed blandt videnspersonerne. Det blev sagt med forskelligt eftertryk, men alle var enige om dets grundlæggende berettigelse. Der fremkom dog også nogle forbehold. Nedenfor opsummerer vi hver enkelt videnspersons perspektiv. De indledende initialer henviser til oversigten i Appendiks B.

LEA: Der er en parallel til de udfordringer kognitiv adfærdsterapi er stødt ind i, når det kommer til bestemte målgrupper. Man må erkende, at det er nødvendigt at skrue ned for de kognitivt specifikke komponenter, og op for adfærdskomponenterne. Der skal fokus på kroppen i bevægelse, hver for sig og sammen; man må arbejde med afsæt i lyst, i hvad der kan fænge hos den enkelte unge, så aktiviteten kan tages ind og give anledning til træning, til øget mestring og til nye vaner. Det er dog vigtigt, at projektet anerkender på, at lavt kognitivt funktionsniveau er en meget variabel størrelse; det individuelle fokus må aldrig slippes. Nysgerrighed på og 'udredning' af den unge er vigtig.

RA: Projektet er meningsfuldt og velbegrundet. Den væsentlige forskel er at bevæge sig væk fra det samtalebaserede, som kan være konfliktoptrappende, og som kan virke negativt på de unges selvværd. I denne form for indsats skal man som fagperson bruge sig selv, sit eget nervesystem. Det er udfordrende, men vigtigt og værdifuldt.

TTB: Uden indgående kendskab til Bakkegårdsens specifikke målgruppe og rammebetingelser er det vanskeligt at give en kvalificeret vurdering. Projektets mål om at udvikle bevidst og systematisk socialfaglig indsats er dog positivt og velunderbygget i forskningen. I den forbindelse er det vigtigt, at vilkårene for levering af indsatsen tages i betragtning: målgruppens karakter og behov samt rammerne for anbringelse og indsats i sikret regi.

JB: Der er generelt gode erfaringer med at udvikle aktivitetsbaseret indsats i tilbud eller institutioner, hvor de voksne i forvejen ikke bare er 'omgivelser' for de unge; hvor de voksne er vant til at deltage og have det tætte samspil med de unge i aktiviteter; hvor de voksne ikke bare er 'gårdvagter'. JB ser derfor positivt på udsigterne til at lykkes med dette på en sikret institution i lyset af sit generelle kendskab til institutionstypen. Det er vigtigt, at evalueringsredskaber og genstandsfelt stemmer overens; og det er vigtigt, at dataindsamling metodisk underbygger medarbejdernes observerende tilgang. JB ser derfor Neuroaffektiv Analyse (NAA) som et meget relevant redskab i denne sammenhæng [NAA får en central rolle i udviklingsprojektet, red.].

IB: Projektet anlægger en interessant tilgang. Mange anbragte unge har ikke meget sprog, og de har ofte tillært sig 'systemsprog'. Det dominerende fokus i ungeindsatsen på italesætning og samtale er derfor problematisk. Mange unge har slet ikke oplevet legende samvær i deres opvækst. I stedet har de haft en overlevelsessorienteret barndom og ungdom. Resultatet er lav selvtillid og lav målbar mestring. Det kreative, legende rum åbner en bane, hvor dette kan kompenseres for og måske overvindes. Man kan dog have en skepsis over for projektets henvisning til begrebet om "nærmeste udviklingszone" (NUZ) ved tilrettelæggelse af indsats. Risikoen er, at man kommer til at forbise de mange nuancer ift. den enkelte unge. Risikoen er, at NUZ-begrebet munder ud i en forenklet 'diagnosticerende', udredningsagtig konklusion – fx som et tal for den unges mentale alder.

SH: 98 % af praksisfeltets veldokumenterede pædagogiske metoder og terapiformer er sprogbaserede, og de få før-sproglige metoder skal generelt mere i fokus. Heri ligger projektets relevans og mulige bidrag.

GJ: Udviklingsprojektet opstiller en ambition, som svarer til tankegangen bag behandling af børn med udviklingsforstyrrelser, når denne baseres på neuroaffektiv viden med fokus på, at udvikling sker i samspil. Målet med indsatsen er at skabe og styrke et fundament. Både i form af tryghed og tillid mellem unge og voksne og i form af konkret træning af sociale og følelsesmæssige færdigheder hos de unge; også i forhold til helt basale funktioner (fx ift. mimik).

AL: Det præfrontale fokus i ungeindsatsen har været for dominerende: samtaler, aftaler, kognitive strategier osv. Forventningen har været, at præfrontal kompetence kan muliggøre styrket selvregulering. Problemet er, som det også anerkendes i udviklingsprojektet, at nogle af landets mest udsatte unge skal hentes på et andet niveau end det præfrontale. Projektet er vigtigt, men også modigt – opgaven er udfordrende.

LLM: Projektets afsæt og sigte er fornuftigt. Det er vigtigt med fokus på omsorg, på sansemæssig stimulering, og på at finde veje til at omgå det sproglige. Det er faktisk ikke kun ved lav-IQ-unge, at samtalebaseret indsats i mange tilfælde kommer til kort ift. udsatte målgrupper. Dette bekræftes bl.a. af forskning med fokus på fængselsindsatte.

TU: Begrundelsen for projektet er klar og forståelig; den rammer noget vigtigt på et forudsætningsplan. Forandring er noget, man gør i handling, ikke i samtale; forandring er noget, vi mødes om i samvær og nærvær, ikke i sprog. Bekymringen er, om Bakkegården kan fange de unge med dette. Vil de unge opleve sig mødt på en ligeværdig måde? Bliver det i øjenhøjde? Det er ikke den letteste målgruppe. Man kan have en tvivl, når man sætter sig i de unges sted. Vil aktiviteterne i projektet fx i for høj grad forudsætte et ildsjæleengagement, hvis de skal kunne lykkes i det konkrete tilfælde?

3.2 anbefalinger til implementering

Alle ti videnspersoner forholdt sig på forskellig vis til implementeringsopgaven i forbindelse med projektet, og de fleste kom også med forslag til fokus og konkrete tiltag i implementeringsarbejdet.

LEA: Det kritiske spørgsmål er hvilke aktiviteter, der kan ramme et lystfuldt punkt hos den enkelte unge; dét åbner nemlig for ressourcer og energi hos kognitivt lavt fungerende unge. Desuden er spørgsmålet: Hvad er det hensigtsmæssige fælles tredje? Udredning af den enkeltes udgangspunkt, interesser og profil er meget vigtig (og ofte forsømt) i den forbindelse: Er der overbliksvanskeligheder? Svag korttidshukommelse? Kan der være tale om traumer (begivenheder, omsorgssvigt m.m.)? Husk også: Hvad kan vi faktisk bruge det kognitive til? Hvad er der trods alt af kognitive ressourcer at trække på? Er den unges kompetenceprofil måske meget ujævn? Organisatorisk forankring er også vigtig. Organisationens ledere skal have oplevelser af og erfaringer med projektets substans; de skal ud og prøve på egen krop – fx i form af massage, åndedrætsstræning via fx korsang; god, rolig indånding, aktivering af det parasympatiske nervesystem.

RA: I sit arbejde som kontaktperson og UKN-konsulent har RA tidligere arbejdet med en meget stram struktur (meget forberedt), nu har han en mere løs tilgang. Han har dog

altid en hypotese om den unges udviklingsniveau med ind i indsatsen. Det er desuden vigtigt at læse de unge og deres interesseområder. Afsøg deres interesser, vær nysgerrig; sig til dem, "nu er det dig, det handler om". Der er dog også stor værdi i at afsøge *fælles* interesseområder. Det er generelt vigtigt at prøve ting af hele tiden.

Det lege-/aktivitetsbaserede kan godt fungere for fx 14-15-årige. Man kan fx tage noget aktuelt i populærkulturen op. RA har eksempelvis hentet inspiration i elementer fra Squid Game-serien på Netflix. Generelt lægger RA vægt på at opnå synkronisering. Forskellige øvelser og initiativer kan skabe neuroaffektiv synkronisering med de unge. Han har positiv erfaring med sport i den forbindelse. Fx basketball. Han arbejder aktuelt med en 15-årig dreng, hvor vægttræning gør det muligt at komme tæt på den unge. Den unge lægger sig ned, ligesom ved bænkpres, og RA presser ned på hans hænder. Derved opstår samhørighed, kontakt og berøring, afstemning af åndedræt. RA har også hentet inspiration fra TikTok, i form af lege, 'moves' eller tricks, som går viralt. Disse kan overføres til de unge, som bl.a. træner turtagning. Det virker for nogen, ikke for andre. Især jo ældre de unge er, skal man lede mere. Genkendelighed og interesse er vigtig. En anden positiv erfaring ift. visse unge er referencer til musik, hvor mimik, det at nynne med, synkronisering med musikken understøtter den unges tryghed.

TTB: En indsats bør ikke kun eller primært rettes mod den enkelte, én-til-én, men mod ungegruppen med fokus på de relationer, som er mellem de unge indbyrdes, og mellem de unge og medarbejderne. Det er vigtigt at skabe positive fortællinger i gruppen, at fremme det man gerne vil fremme. Det er vigtigt at tage de kollektive processer på stedet meget alvorligt. I forbindelse med ambitionen om at udvikle og tilpasse Theraplay-metoden til ungeindsats er opgaven at vende det metodemæssige tilpasningsbehov til en fordel: Inviter personalet med ind, og spørg "hvad kunne virke her?". Oplevelse af ejerskab i personalegruppen er implementeringsmæssigt meget vigtigt.

JB: Modstillingen mellem aktivitets- og samtalebaseret indsats er vigtig, men kan også kan blive for firkantet. I arbejdet med fx traume- og torturofre har man længe haft dette fokus ind i en tværfaglig indsats; effekten bliver størst, når man kombinerer de to ting. JB arbejder selv med kriminalitetstruede unge med en "samspilsorienteret" tilgang, som har denne balance. I den forbindelse er det 'fælles tredje' i aktiviteterne et centralt punkt. JB har bl.a. positive erfaring med bordfodbold og 'social' brug af forskellige træningsformer romaskiner, medicinbolde. Et eksempel er bordfodbold med Theraplay-struktur lagt ned over; med afsæt i Theraplay-principperne. Man starter ikke med selve aktiviteten. I stedet bør man starte med fx NAA, afdække nærmeste udviklingszone. Hvad er det, vi gerne vil udvikle, hvad er det, vi gerne vil stimulere og træne? Det kan fx være Arousal-regulering, selv-anden-differentiering m.m.

Det skaber generelt meningsfuldhed i aktiviteten, når de voksne *deltager* og har det tætte samspil med de unge. Målet er at bygge på denne meningsfuldhed; at skabe en længere tidshorisont for den faglige indsats. De unge er fanget i, hvad de er vant til at gøre; som ofte ikke er det, de gerne *ville* gøre. Det handler om at gøre deres rum af konstruktive valgmuligheder større; give dem mulighed for at gøre andre, mere positive erfaringer med andre mennesker. Det handler om vedholdende at støtte de unge i at være i et positivt samspil.

IB: En afgørende succesfaktor i et projekt som dette er velargumenteret baggrund og begrundelse. Denne fremgår ikke tydeligt nok i indsats teorien.³ Det skal stå helt klart, at målet er at give de unge bedre styr på sig selv; at understøtte at de kan få en mindre impulsstyret måde at møde omgivelserne på, således at de på længere sigt kan begå sig på uddannelsesinstitutionerne og på arbejdsmarkedet. Den interne italesætning er vigtig – især over for medarbejderne. Ville man, i stedet for at benytte terminologien om nærmeste udviklingszone, kunne nøjes med indsats teoriens princip om, at indsatsen skal indebære tilpasse krav eller udfordringer for den enkelte unge?

SH: Væsentlige fokuspunkter i denne type socialfaglig indsats er generelt (1) at have opmærksomhed på inddragelse og betydning af den enkelte medarbejders personlighed og (2) at forenkle til modeller, der kan fungere i praksis. Lix skal ned, modellerne skal være simple. Den tankegang er ikke populær i en universitetssammenhæng, men det er det, der skal til fra et praksisperspektiv. Det er vigtigt, at Bakkegårds interne specialister 'skubber på' processen. Dertil kommer ledelsesopbakningen: Det er let at få medarbejdere til at falde for tilgangen i første omgang, men det lykkes kun for alvor og på langt sigt, hvis ledelsesniveauet aktivt og vedholdende bakker op. Som ledelse skal man investere tid i at få en forståelse af den dybere mening bag tilgang og indsats.

Indsatsen skal skabe klare rammer for samværet med den/de unge; der skal skabes et stillads, udvikles en GPS. SH taler her om den strukturelle makro og den relationelle makro. Begge dele kan forberedes af fagpersonen. Skabelse af effekt afhænger dog af mikro: Skaber jeg mikroregulering? Kommer vi på bølgelængde? Dette kan ikke forberedes eller sikres på forhånd. SH vil generelt foretrække at tale om aktivitetsbaseret indsats ("leg" og "legebaseret" er ikke velfungerende udtryk i en ungesammenhæng).

GJ: På Bakkegården vil det formentlig være en hjælp, at en gruppe medarbejdere stiller skarpt på vurdering af de unges udviklingsniveau via bl.a. screeninger med redskabet Neuroaffektiv Analyse, så der er en fælles forståelse for, hvad der i særlig grad skal være fokus på i aktiviteterne. Det kritiske punkt er at oversætte screeningen til indsats, hvor man eksempelvis ikke møder de unge med forventninger, der ligger på et urealistisk højt (eller lavt) niveau, og at man hele tiden har øje for at regulere aktiviteten i forhold til den unges funktionsniveau. Det er her meget vigtigt, at NAA-fortolkningen bliver letforståelig; at der anvendes 'nede-på-jorden'-ord. Hvad betyder det fx for indsatsen, når man siger, "limbisk niveau"? Her har de NAA-certificerede medarbejdere på Bakkegården en vigtig rolle. Frem for alt handler det om praksisudvikling, men denne proces forudsætter, at visse teoretiske og begrebslige fællesforudsætninger er på plads. Det bliver en udfordring at finde på aktiviteter, som på én og samme tid er motiverende og udviklende for de unge. Det handler om at 'oversætte' udviklingsbehov, som er utilstrækkeligt imødekommet tidligere i livet, til unge mennesker. At give dem levede erfaringer med den form for interaktioner, som stimulerer følelsesmæssig og social udvikling.

AL: Den vigtigste faktor i forhold til vellykket tilpasning og implementering er at ruste medarbejderne til at have tålmodighed og gåpåmod i forhold til at overvinde modstand eller afvisninger fra de unge; til at blive ved med at tro på det, og til at have tålmodig til at prøve noget nyt igen og igen. Man vil ofte ikke ramme plet i hverken første eller andet

³ Den aktuelle version af indsats teorien er blevet udbygget og skærpet på dette punkt bl.a. på baggrund af interviewet.

forsøg. Supervision og vejledning i processen bliver dermed en vigtig forudsætning. Det er ikke den nemmeste målgruppe, og det er sjældent, at man opnår synlige resultater på kort tid. Ledelsen skal være opbyggende, prioriterende, afsætte ressourcer til supervision og til at udvikle indsats, til at bruge fx Neuroaffektiv Analyse. Ledelsen skal desuden løbende følge arbejdet til dørs.

LLM: Man skal finde et meningsfuldt fælles tredje, hvor aktiviteter kan fungere som afsæt for skabelse af relation. Det er vigtigt, at pædagoger og unge finder en fælles begejstring, passion og interesse; det er vigtigt at finde det, der virker for *den enkelte unge*. Der er brug for afsøgende nysgerrighed fra den voksnes side. Processen må ikke være for styret, og den voksne har brug for tålmodighed. Det sociale aspekt er også betydningsfuldt: at se andre barske fyre med tatoveringer gå ind i et samvær, kan åbne det op for dem, der er forbeholdne. Der opstår dermed et tilbud om at blive en del af et fællesskab. De unge kan måske langsomt lære selv at stå for aktiviteter, således at peer-to-peer-aspektet kommer i spil?

TU: Indsatsteorien opstiller store, langsigtede mål. Måske ville det være bedre at holde fokus på de mere umiddelbare og realistiske mål for den enkelte unge? Om ikke andet er det vigtigt at få tydeliggjort, hvad der snarere er visioner end realistiske projektmål.⁴ Som hårdt presset fagprofessionel kan dette være en vigtig sontring at foretage; og det kan vise sig vigtigt for motivationen på længere sigt. Ligeledes kan det være vigtigt ift. at nå medarbejdere uden faglig uddannelse. Hvad er succeskriterierne i projektet? Det er vigtigt at fastholde, at også opfyldelse af de små, mere kortsigtede mål er værdifuldt i Bakkegårdsens kontekst. Et vigtigt implementeringsspørgsmål er desuden, hvordan den eksisterende faglige kultur er på Bakkegården. Er den stærk og understøttende ift. fokus og ambitioner i dette projekt? En nøgleanbefaling til udviklingsarbejdet er at styre uden om en model med "udredning-udredning-udredning og så til sidst indsats". Det er vigtigt at komme i gang; at gøre erfaringer, reflektere og foretage tilpasninger efter behov, og så prøve igen. Dette har bl.a. betydning ift. anvendelsen af Neuroaffektiv Analyse.

3.3 Henvisninger til viden og erfaringer

I forbindelse med interviewene bad vi videnspersonerne om at overveje, om de kunne henvise til yderligere videnskilder af relevans for udviklingsprojektet. Det kunne de i mange tilfælde, og nedenfor følger et udvalg af de henvisninger, vi fik i den forbindelse, arrangeret under forskellige tematiske overskrifter.

Kropsligt orienteret indsats for bl.a. traumatiserede unge

van der Kolk, Bessel (2019). *Kroppen holder regnskab. Hjerne, psyke og krop i heling af traumer*. Klim.

Levine, Peter A. (2012). *Den tavse stemme. Hvordan kroppens sprog kan opløse traumer og skabe velvære*. Gyldendal.

Perry, Bruce D. & Maia Szalavitz (2019). *Drengen, der voksede op som hund. Hvad vi kan lære af traumatiserede børn om tilknytning, tab og heling*. Hans Reitzel.

Porges, Steven W. (2011). *The Polyvagal Theory. Neurophysiological Foundations of Emotions, Attachment, Communication, and Self-Regulation*. W.W. Norton & Co.

⁴ Dette er præciseret i den aktuelle version af indsatsteorien.

Socialfaglige udviklingsprocesser, aktivitetsbaseret indsats

Bryderup, Inge m.fl. (1991). *Læreprocesser*. Pædagogisk psykologisk forlag.

Bryderup, Inge m.fl. (2003). *Socialpædagogisk metodeudvikling*. Danmarks Pædagogiske Universitet.

Pedersen, Knud Erik (red.) (1999). *Drop afmagten – skab kontakten til usædvanlige unge*. Socialministeriet.

Implementering af ny socialfaglig indsats

VIVE's evalueringer af udviklingsprojekt med fokus på mentalisering:

www.vive.dk/da/udgivelser/fire-afsluttende-evalueringer-af-styrkelse-af-boern-og-unges-mentaliseringssevne-handlekraft-og-sociale-faerdigheder-15633/

Andre kilder

Sammen med andre forskere arbejder Inge Bryderup i øjeblikket på en national survey-undersøgelse kaldet: "Anbragte børn og unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder". Undersøgelsen vil give en karakteristik af alle landets institutioner og af institutionsanbragte børn og unge. Afrapporteringen forventes at udkomme til august 2022, og kan give henvisninger til praksiserfaringer af særlig relevans for udviklingsprojektet.

Line Lerche Mørk har i samarbejde med en række andre forskere fulgt terapeutisk arbejde med afspænding, rytmisk vejtrækning, sund livsstil, dagsrytme, kost m.m. i form af både gruppebaseret og individuel behandling i bl.a. fængsler. Hun henviser i den forbindelse til nedenstående antologi, som hun også har bidraget til.

Hviid, Sofie (red.) (2017). *Traumebehandling og resocialisering gennem åndedræt og meditation*. Aarhus: Forlaget Turbine.

Bogen omhandler bl.a. Jakob Lunds mangeårige arbejde som del af foreningen Breathe Smart. Se www.breathesmart.dk

NUSSA er et udviklings- og legebaseret børnegrupperprogram for 3-12-årige udviklet af Susan Hart og Anne Larsen. De arbejder aktuelt på at udvikle et UNG-program med aktiviteter, som er tilpasset en ungemålgruppe.

På www.docenten.dk kan man læse om NUSSA. UNG vil få en sammenlignelig karakter:

www.docenten.dk/kursus/nussa-et-udviklings-og-legebaseret-bornegrupperprogram-for-3-12-arige-born-marts-2022/

4 Sammenfatning

Projektets indledende vidensafdækning er baseret på international forskningslitteratur samt inddragelse af udvalgte danske videnspersoner. De vigtigste fund i den forbindelse er opsummeret i det følgende.

Projektets, og dermed vidensafdækningens primære fokus er lege- eller aktivitetsbaseret socialfaglig indsats i døgnregi med særligt fokus på unge med nedsat kognitiv funktion. Resultatet af den systematiske søgning efter fagfællebedømt publiceret forskning

indikerer, at det er et praksisområde, som endnu er **umodent fra et forskningsperspektiv**. I særdeleshed mangler der solid viden om indsatsformens effekter for de unge. Vi fandt forholdsvis få relevante studier, hvoraf under halvdelen havde en evalueringsdel og kun ganske få havde et kontrolgruppedesign.

Hovedparten af den forskningslitteratur, vi faktisk kunne finde, beskæftiger sig med døgnanbragte børn og unge, og har derfor alt andet lige relevans forhold til projektet på Bakkegården. De beskrevne **lege- og aktivitetsbaserede indsatsformer** i den udvalgte litteratur falder især inden for tre kategorier: spilterapi (primært brug af videospil), terapi med vægt på relationer og relationsdannelse (bl.a. via aktiviteter) og legeterapi (fx som tilpasninger af Theraplay).

Dele af den identificerede forskningslitteratur og især videnspersoninddragelsen gav generelt støtte til berettigelsen af udviklingsprojektet på Bakkegården i betragtning af projektets målgruppe, herunder især til behovet for at udvikle et **aktivitetsbaseret alternativ eller supplement** til en konventionel, samtalebaseret socialpædagogik.

Begge afdækningens videnskilder giver desuden betydelig støtte til relevansen af at interessere sig for det terapeutiske **potentiale i leg eller et legende samvær**. Leg er af vital betydning for individets sunde udvikling, og må forstås meget bredere end eksempelvis mindre børns leg med legetøj osv. Sammenlignet med en børnemålgruppe vil der være brug for en fortolkning og tilpasning af, hvordan man nærmere forstår et legende samvær, men der synes at være belæg for, at indsatsformen har relevans også i en ungekontekst. Ifølge forskellige forfattere og videnspersoner kan et legende samvær bl.a. tilbyde den unge følgende gevinster:

- Komme tæt på andre og i samværet løbende 'genforhandle' forholdet mellem sig selv og den anden/de andre
- Udforske nyt terræn; udvide grænserne for, hvordan man kan møde og engagere sig i verden
- Indgå i en tryk, støttende og omsorgsfuld arena, hvor man kan øve sig, træne og opbygge kompetencer – sociale, følelsesmæssige, hverdagslige osv.
- Etablere varme og tillid i relationen til de voksne omsorgspersoner
- Overvinde modstand mellem parterne så et konstruktivt, kreativt og glædesfyldt samvær kan opstå.

Som helhed underbygger vidensafdækningen, at Bakkegården med fordel kan have særlig opmærksomhed på betydningen af forskellige former for **traumatisering** hos de unge og dermed også særlige indsatsformer med dette fokus. Der synes at være betydeligt sammenfald mellem bedste praksis på dette punkt og bedste praksis i forhold til udvikling af aktivitetsbaseret indsats generelt.

En række af de interviewede videnspersoner lagde stor vægt på, at udviklingsprojektet bør munde ud i en **individuelt tilrettelagt indsats**, så den enkelte unges perspektiv, ressourcer, interesser, motivation og evt. meget ujævne kognitive profil tages i betragtning. En vedholdende og velgennemtænkt anvendelse af analyse- og scoringsredskabet Neuroaffektiv Analyse kan have stort potentiale i denne forbindelse.

En del af videnspersonerne pegede samtidig på at der knytter sig store **udfordringer** til projektets opgave og ambition. Eksempelvis fremhæver flere, at der bliver brug for stor tålmodighed og vilje til vedholdende, kreative eksperimenter, hvis man skal kunne

lykkes. Der kan være tvivl om, hvorvidt den lege- og aktivitetsbaserede indsats kan nå ungegruppen tilstrækkelig godt – om hvorvidt man fx kan lykkes uden et ildsjæleengagement.

Videnspersonerne gav en række **implementeringsanbefalinger**. Særligt fremhævede de betydningen af betydelig, vedholdende og praksisnær ledelsesmæssig opbakning. Det gælder ikke mindst i forhold til at skabe forståelse for og engagement i projektets fokus og formål (også med vægt på de lidt mere kortsigtede muligheder for at gøre en positiv forskel for de unge). I den forbindelse er en vigtig opgave i fællesskab at få italesat projektet og dets virkemidler på en tilstrækkelig enkel og praksisnær måde.

5 Appendiks A: Litteraturgennemgang

Det primære vidensgrundlag for denne vidensafdækning er en systematisk søgning efter relevant, fagfællebedømt forskningslitteratur med assistance fra en forskningsbibliotekar fra Aarhus Universitets bibliotek, AU Library.

De enkelte led i søge- og udvælgelsesprocessen er vist i Figur 1 nedenfor.

Figur 1 – Søge- og udvælgelsesproces

Søgningen blev foretaget i tre forskningsdatabaser: PsycInfo, Embase og Scopus.⁵ I hvert tilfælde tog søgningen udgangspunkt i en kombination af fire søgestreng med følgende afgrænsningskriterier:

1. Alder (særligt fokus på børn, unge og unge voksne)
2. Funktionsevne (særligt fokus på personer med nedsat kognitiv funktion)
3. Regi (særligt fokus på døgninstitutionsområdet eller lignende)
4. Fagligt indhold (særligt fokus på lege- eller aktivitetsbaserede terapiformer)

Databasernes søgefunktioner giver forskellige muligheder og begrænsninger. Nedenfor eksemplificeres udformningen af søgestrengene med søgeinput anvendt i forbindelse med søgning i PsycInfo.

⁵ De tre databaser er udvalgt ud fra generel viden om den enkelte bases indhold samt ud fra erfaringer gjort i forbindelse med andre søgninger med fokus på sociale indsatser for kriminalitetstruede unge.

Søgestreng 1

((Youth or young people or teen* or adolescen* or juvenile).ab,ti. OR exp Adolescent Psychotherapy/ or exp Adolescent Development/ or exp Adolescent Psychology/ or exp Adolescent Characteristics/ or exp Adolescent Psychiatry/ or exp Adolescent Behavior/ or exp Adolescent Attitudes/ or exp Adolescent Health/ OR exp Juvenile Delinquency/)

Søgestreng 2

((Cognitive disabilit* or cognitive defect* or intellectual disabilit* or Mental handicap* or low intelligence or mentally retarded or mental retardation or intellectual impairment or mental deficiency or developmental disabilit*).ab,ti. OR exp Cognitive Impairment/ OR exp Intellectual Development Disorder/ or exp Developmental Disabilities/)

Søgestreng 3

((Residential care or residential home or residential facilit* or group home* or institutional care or placement).ab,ti. OR exp Residential Care Institutions/ OR exp Group Homes/)

Søgestreng 4

((Play or playful or game or games or theraplay or play-based or Trust-based relational intervention).ab,ti. OR exp Play Therapy/ OR exp games/)

Der var desuden indlagt en sproglig og en tidslig afgrænsning: Søgningen omfattede engelsksprogede publikationer fra 2010 frem til tidspunktet for søgningen.

5.1 Litteraturudvælgelse

Det umiddelbare søgeresultat efter udrensning af dubletter m.m. var 889 publikationer. En gennemgang ud fra titler og abstracts mandede ud i en udvælgelse af 40 tekster, som havde et tilstrækkeligt godt match med de fire afgrænsningskriterier. En fuldtekstgennemgang reducerede feltet yderligere til 37 publikationer.⁶

Vi vurderer, at søgestrengene gav en under omstændighederne tilfredsstillende målretning. Det betyder dog ikke, at alle de udvalgte tekster fuldt ud matcher de fire ovennævnte fokuseringer. Søgningens fokus var meget specifikt, og det begrænser alt andet lige udsigten til at finde en omfattende, relevant litteratur.

Nedenfor findes bibliografiske referencer til de 40 publikationer, som faldt inden for vidensafdækningens udvælgelseskriterier ved gennemgangen på basis af titel og abstract.⁷ De tre publikationer, som blev ekskluderet i forbindelse med fuldtekstgennemgangen, er nr. 8, 9 og 30 i oversigten.

- (1) Abeling-Judge, D. (2021). "The Value of School: Educational Experiences and Maturational Growth Among Delinquent Youth." *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*. Published online July 2021.

⁶ Bemærk, at to af disse publikationer kun vedrørte mindre korrektioner til en forudgående tidsskriftsartikel (nr. 21 og 26 i oversigten i Appendiks A), hvorfor der reelt var tale om 35 selvstændige studier.

⁷ Selve søgeresultatet omfattede kun 39 publikationer, mens litteraturlisten inkluderer 40 tekster. Det skyldes, at der viste sig at være to artikler med samme fokus i en antologi, som blev identificeret i forbindelse med søgningen, hvorfor vi besluttede at inkludere begge artikler (nr. 10 og 19).

- (2) Agarwal, S. M. and D. C. Ray (2019). "Play therapy in residential treatment centers for children." *Residential Treatment for Children & Youth* 36(4): 298-313.
- (3) Al Husni Al Keilani, M. and V. Delvenne (2020). "Use of video games in a child and adolescent psychiatric unit." *Psychiatria Danubina* 32(Suppl 1): 167-171.
- (4) Aventin, A., et al. (2014). "Utilising a computer game as a therapeutic intervention for youth in residential care: Some preliminary findings on use and acceptability." *Children and Youth Services Review* 47(Part 3): 362-369.
- (5) Brown, A. D., et al. (2013). "Trauma Systems Therapy in residential settings: Improving emotion regulation and the social environment of traumatized children and youth in congregate care." *Journal of Family Violence* 28(7): 693-703.
- (6) Cahill, S. M. and S. Beisbier (2020). "Occupational therapy practice guidelines for children and youth ages 5-21 years." *American Journal of Occupational Therapy* 74(4).
- (7) Cavalli, A. and G. Williams (2019). "Dealing with the impact of separation in the context of a therapeutic intervention called Special Time." *Infant Observation* 22(2-3): 135-146.
- (8) Christenson, J. D. and A. N. Merritts (eds.) (2017). *Family therapy with adolescents in residential treatment: Intervention and research*. Springer.
- (9) Colón-Emeric, C., et al. (2016). "Sustaining complex interventions in long-term care: A qualitative study of direct care staff and managers." *Implementation Science* 11(1).
- (10) Cooperberg, D. M. (2010). "Using humor to advance group work." In Fehr, S. S. (ed.). *101 Interventions in Group Therapy*. Rev. ed.: 443-447. Routledge.
- (11) Corbett, B. A., et al. (2014). "Improvement in social deficits in autism spectrum disorders using a theatre-based, peer-mediated intervention." *Autism Research* 7(1): 4-16.
- (12) D'Andrea, W., et al. (2013). "Play to the whistle: A pilot investigation of a sports-based intervention for traumatized girls in residential treatment." *Journal of Family Violence* 28(7): 739-749.
- (13) Descamps, G. and A. D'Alcantara (2016). "Gaming as a therapeutic tool in adolescence: Experience of Institutional Therapy of CThA, UCL, Brussels, Belgium." *Psychiatria Danubina* 28(Supplement 1): 59-62.
- (14) Dima, G. and M. D. Bucuta (2020). "Introducing psychodrama into programmes preparing young people transitioning from residential care." *Zeitschrift fur Psychodrama und Soziometrie* 19(Suppl 1): 47-62.
- (15) Ford, J. D. and M. E. Blaustein (2013). "Systemic Self-Regulation: A Framework for Trauma-Informed Services in Residential Juvenile Justice Programs." *Journal of Family Violence* 28(7): 665-677.
- (16) Fotaris, et al. (2020). "Developing mobile games that enables young adults, with severe mental disorder, to learn everyday life skills enjoyably." Conference Paper. Reading: *European Conference on Games Based Learning*.

- (17) Gillis, H. L. and M. A. Gass (2010). "Treating juveniles in a sex offender program using adventure-based programming: A matched group design." *Journal of Child Sexual Abuse* 19(1): 20-34.
- (18) Gotay, S. (2013). "Enhancing emotional awareness of at-risk youth through game play." *Journal of Creativity in Mental Health* 8(2): 151-161.
- (19) Grover, D. M. (2010). "'What's So Funny?' The Group Leader's Use of Humor in Adolescent Groups." In Fehr, S. S. (ed.). *101 Interventions in Group Therapy*. Rev. ed.: 87-92. Routledge.
- (20) Hidalgo, J., et al. (2016a). "Promoting Collaborative Relationships in Residential Care of Vulnerable and Traumatized Youth: a Playfulness Approach Integrated with Trauma Systems Therapy." *Journal of Child and Adolescent Trauma* 9(1): 17-28.
- (21) Hidalgo, J., et al. (2016b). "Erratum to: 'Promoting collaborative relationships in residential care of vulnerable and traumatized youth: A playfulness approach integrated with trauma systems therapy.'." *Journal of Child & Adolescent Trauma* 9(1): 29.
- (22) Kwak, Y., et al. (2017). "Organized and Unstructured Activity Participation Among Adolescents Involved with Child Protective Services in the United States." *Child and Youth Care Forum* 46(4): 495-517.
- (23) May, D., et al. (2014). "Teetering on the edge of care: the role of intensive attachment-based play therapies." *Adoption and Fostering* 38(2): 131-148.
- (24) Mota, C. P., et al. (2016). "Resilience and deviant behavior among institutionalized adolescents: The relationship with significant adults." *Child & Adolescent Social Work Journal* 33(4): 313-325.
- (25) Parris, S. R., et al. (2015). "Implementing Trust-Based Relational Intervention in a charter school at a residential facility for at-risk youth." *Contemporary School Psychology* 19(3): 157-164.
- (26) Parris, S. R., et al. (2016). "'Implementing trust-based relational intervention in a charter school at a residential facility for at-risk youth': Erratum." *Contemporary School Psychology* 20(4): 417.
- (27) Ponting, J. (2021). "Surf therapy." In Harper, N. J. and W. W. Dobud (eds.). *Outdoor therapies: An introduction to practices, possibilities, and critical perspectives*: 146-158.
- (28) Purvis, K. B., et al. (2013). "Trust-Based Relational Intervention (TBRI): A systemic approach to complex developmental trauma." *Child & Youth Services* 34(4): 360-386.
- (29) Richards, T. (2015). "Applied dramatherapy techniques." In French, L. and R. Klein (eds.). *Therapeutic practice in schools, Volume two: The contemporary adolescent: A clinical workbook for counsellors, psychotherapists and arts therapists*: 177-182. Routledge.
- (30) Rust, J. (2021). "Painting and podcasting as play: Assemblages (with)in classroom-situated multimodal design." *Teachers College Record* 123(3).

- (31) Schuurmans, A. A. T., et al. (2015). "A Pilot Study Evaluating "Dojo," a Videogame Intervention for Youths with Externalizing and Anxiety Problems." *Games for Health Journal* 4(5): 401-408.
- (32) Schuurmans, A. A. T., et al. (2018). "A novel approach to improve stress regulation among traumatized youth in residential care: Feasibility study testing three game-based meditation interventions." *Early Intervention in Psychiatry* 14(4): 476-485.
- (33) Schuurmans, A. A. T., et al. (2020). "Using a Videogame Intervention to Reduce Anxiety and Externalizing Problems among Youths in Residential Care: an Initial Randomized Controlled Trial." *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment* 40(2): 344-354.
- (34) Schuurmans, A. A. T., et al. (2021). "Effectiveness of game-based meditation therapy on neurobiological stress systems in adolescents with posttraumatic symptoms: a randomized controlled trial." *Stress*. Published online November 2021.
- (35) Seymour, J. W. (2010). "A Strengths-Based Approach to Dynamically Oriented Child Therapy." In Crenshaw, D. A. (ed.). *Reverence in healing: Honoring strengths without trivializing suffering*: 71-84. Rowman & Littlefield.
- (36) Sulimani-Aidan, Y., et al. (2020). "The contribution of mentoring to the life skills of youth leaving care in Israel." *Child & Family Social Work* 25(2): 345-354.
- (37) Thorpe, A. H., et al. (2020). "Thingymibob Group: Staff experiences of implementing a play-based therapy group in an adolescent secure hospital." *Educational and Child Psychology* 37(4): 25-36.
- (38) van der Meer, L., et al. (2018). "The importance of person-centred care and co-creation of care for the well-being and job satisfaction of professionals working with people with intellectual disabilities." *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 32(1): 76-81.
- (39) Vigorelli, M. (2014). "Towards an Italian model of therapeutic community." *European Journal of Psychotherapy & Counselling* 16(1): 27-35.
- (40) Zimmerman, D. P. (2013). "Parallel dimensions in child, adolescent, and adult analytic work." In Zimmerman, D. P., et al. (eds.). *Psychotherapy in Group Care: Making Life Good Enough*: 25-41. Routledge.

6 Appendiks B: Videnspersoninddragelse

Videnspersoninddragelsen er foretaget med udgangspunkt i en oversigt med relevante kandidater opbygget i dialog med Bakkegården og på basis af desk research. Personerne på listen fik tilsendt indsats teorien for udviklingsprojektet⁸ og blev anmodet om interview. I det omfang det viste sig muligt, blev der gennemført løst strukturerede interview med de pågældende. Samtalerne havde en varighed på 40-60 min. og tog afsæt i følgende tre temaer:

1. Overordnede kommentarer til og vurdering af udviklingsprojektet
2. Implementeringsanbefalinger til projektet
3. Henvisninger til relevante videnskilder og praksiserfaringer

I forbindelse med første kontaktrunde blev videnspersonerne desuden anmodet om at komme med forslag til andre relevante bud på personer med særlig indsigt på området. Flere af disse blev føjet til kontaklisten.

Oversigten nedenfor præsenterer de forskere, fagfolk, specialister og andre videnspersoner, som har bidraget til grundlaget for vidensafdækningen. Personer mærket med "*" blev kontaktet i runde to på baggrund af henvisninger fra videnspersonerne på den oprindelige oversigt.

Tabel 4 – Videnspersoner i vidensafdækningen

Navn	Baggrund
Lars Emil Andersen (LEA)	Områdechef, psykolog, de sikrede institutioner Grenen og Koglen, Region Midtjylland ⁹
Ronnie Andresen (RA)	Pædagog, Familiecenter Toftegård, Lolland Kommune
Tea Torbenfeldt Bengtsson (TTB)*	Professor MSO, sociolog, VIVE
Jesper Birck (JB)*	Privat praktiserende psykolog, konsulent i UKN-sager
Inge Bryderup (IB)	Professor, sociolog, Aalborg Universitet
Susan Hart (SH)	Postdoc, psykolog, Aalborg Universitet
Gitte Jørgensen (GJ)	Psykolog, skole- og behandlingshjemmet Skovgården
Anne Larsen (AL)*	Theraplay-terapeut og familiebehandler, pædagog
Line Lerche Mørck (LLM)	Professor MSO, psykolog, DPU, Aarhus Universitet
Trine Uhrskov (TU)	Psykolog, indehaver Sopra Konsulenterne

⁸ Indsats teorien kan hentes her: <https://www.defactum.dk/Api/CfkPage/Download/?fileId=782>

⁹ Lars Emil Andersen er december 2021 fratrådt sin områdechefstilling i Region Midtjylland.